

DANES

troleja. Največji uspeh je dosegla industrija petroleja. Leta 1952 je znašala proizvodnja petroleja 84.000 kub. metrov, leta 1954 pa je že dosegla 268.000 kub. metrov.

Po poročilu gospodarske komisije OZN za Južno Ameriko pa je v letu 1954 dosegla znaten porast tudi tekstilna industrija ter industrija cementa in sladkorja in to v glavnem zaradi gradnje novih tovarnov.

BOLIVIJA IŠČE KREDITE

V zadnjem času poizkuša vlada Pas Estensora dobiti kredite za nabavo industrijskega blaga. Sklenili so pogodbe z Belgijo, Zahodno Nemčijo in Anglijo o kratkoročnih kreditih v skupnem znesku 40 milijonov dolarjev in z rokom odplačila 4 do 5 let.

Bolivija se že dalj časa pogaja o zaključitvi dolgoročnih posojil za industrijski razvoj države. Razen ZDA se znova pojavljajo Belgija, Nemčija, Anglija, pa tudi Francija, Japonka in nekatere druge države. Z Argentino so sklenili pogodbo o finansiranju gradnje tovarne vžigalic in eksploziva.

Po najnovejših odredbah daje bolivijska banka kredite za razvoj kmetijstva in industrije pod zelo ugodnimi pogoji zlasti tistim podjetjem, ki izkoriščajo domače surovine.

SINDIKATI

Sindikalne organizacije so v Boliviji razmeroma mlade. Lahko bi rekli, da so brez večjih tradicij. Protijudski režimi so onemogočili njihovo ustanavljanje in delovanje. Nekaj več so storili leta 1946 v času prve vlade NRS. Glavno silo bolivijskih sindikatov predstavlja sindikat delavcev in uslužbencev rudarskih podjetij. Njihova razredna zavest se je tu in tam zbudila, vendar jo je oblast kaj kmalu zadušila. Na zahteve ru-

darjev za izboljšanje plač in delovnih pogojev so kapitalistična podjetja po navadi odgovarjala s krogli. Od leta 1952 se je stanje znatno spremenilo. Sindikati svobodno delujejo in njihov vpliv pri upravi države se precej občuti. Posebno je velik vpliv bivšega tajnika sindikata rudarjev Juana Lečina. Menijo, da je najbližji sodelavec predsednika Pas Estensora.

DELAVSKA KONTROLA

V Boliviji so na zahtevo sindikatov uvedli kontrolo delavcev nad celotnim poslovanjem podjetij. Novost v obliki te kontrole predstavlja pravica delavcev na veto. Kontrolo vršijo predstavniki delavcev, ki jih volijo vsi člani delovnega kolektiva. Delavski predstavniki so že večkrat izkoristili pravico veta. Dozdaj v glavnem v

tistih primerih, ko je šlo za vprašanje plač, tehnične zaščite dela, odpuščanja delavcev in podobno. Nizka stopnja splošne, zlasti pa ekonomske izobrazbe, otežkoča delavcem, da bi se lotili zamotanih procesov proizvodnje, prodaje itd., s čimer bi se bolj izkoristili dosežene pravice kontrole in veta.

KDO STA PAS ESTENSORO IN JUAN LEČIN?

Mnogo ugibljuje o politični orientaciji teh dveh najvidnejših ljudi današnje Bolivije. Ta, mnogokrat zelo nasprotujoča se ugibanja so zasnovana na pravi tako nasprotujočih si izjavah, ki sta jih ta dva moža dajala o sebi in o svojih političnih namerah. Nastopala sta od časa do časa z rasistično-antisemitičnimi, včasih s protiamerikanskimi in protikomunističnimi, pa

spet s protikomunističnimi gesli itd.

Juan Lečín je nekoč dejal o sebi, da je trockist. Toda tisti, ki so z njim večkrat razgovarjali, izjavljajo, da Lečín ne ve, kaj je to trockizem. V Boliviji deluje širanka, ki se imenuje trockistična, vendar pa Lečín ni bil nikdar njen član.

Pas Estensoro je vseučiliški profesor in predava zgodovino. Je član NRS, ki zbira okrog sebe napredne meščanske sile, mlado domačo buržuazijo in večje število izobražencev. Za nekatere je Pas Estensoro fašist, za druge nacional-šovinist, za tretje komunist itd.

Za kaj gre pri vsem tem? Za že znano prakso. Kadar nekdo nekomu na političnem področju ne ugaia, tedaj mu ta prišije vsakršne nazive. Dosedanji razvoj Bolivije in ukrepi, ki so jih storili v tej deželi na gospodarskem in prosvetnem področju, v socialni zakonodaji in pa ukrepi za emancipacijo In-

dijancev, ki tvorijo večino prebivalstva dežele, govore, da gre za neke vrste narodno-osvobodilnega gibanja. Vendar pa dogodkov v Boliviji nikakor ne moremo meriti z navadnimi evropskimi merili.

Na področju Latinske Amerike, kakor tudi v drugih zaostalih in odvisnih ozemljih pomenijo nacionalistična gibanja nekaj naprednega in nekaj novega, nekaj kar išče svojo pot in svoj način za osvoboditev izpod tuje oblasti in lastne zaostalosti.

Današnja Bolivija išče svojo pot. V takem iskanju pa so vsekakor tudi tavanja.

A. Abinun

PROIZVODNJA KOSITRA V SVETU (v tonah)

Leto	Malaja	Indonezija	Bolivija	Belgijski Kongo	Tajland	Nigerija	Ves svet
1950	58.460	32.617	31.714	13.680	10.531	8.391	168.700
1952	57.750	35.565	32.472	14.016	9.631	8.448	173.400
1954	61.800	36.480	29.280	12.960	9.960	8.040	158.520

Racionalne še razpolaganje z devizami

Samo bežen pogled na našo delagovno izmenjavo z inozemstvom bi nam razpršil vsak sum glede težav, s katerimi se bori pri nabavi deviznih sredstev za plačevanje. Od uvoza investicijske opreme, ki jo največkrat lahko zagotovimo samo z deviznimi sredstvi, je odvisno dokončanje ali normalno delo mnogih industrijskih objektov. Za mnoge industrijske panoge, zlasti pa za tekstilne tovarne, sploh ne moremo zagotoviti surovin brez vlaganja deviznega dinarja. Uvoz surovin in investicijske opreme je pogoj za normalni tok in povečanje industrijske proizvodnje, toda negativna plačilna bilanca z inozemstvom, ki nastaja zaradi nesorazmerja med našimi uvoznimi potrebami in izvoznimi možnostmi, nam narekuje, da z devizami razpolagamo racionalno in jih štedimo, kajti to je eden prvih pogojev za doseg ravnotežja.

Dosedanji režim razpolaganja z deviznimi sredstvi s strani zunanjetrgovinskih izvoznih podjetij in organizacij ni omogočal v polni meri učinkovite kontrole in najsmotnejše uporabe deviznih sredstev. Cene deviznih valut se na obračunskem mestu svobodno formirajo, zato pa je

nemogoče preprečiti odtok deviznih sredstev v nekatere panoge. Izvozniki kmetijskih pridelkov skoraj v celoti izkoriščajo svojo kvoto deviz, ki jih imajo za samostojno razpolaganje, da bi dosegli visoke razlike tečaja s tem, da jih prodajajo na deviznem obračunskem mestu. Izvozniki industrijskih proizvodov pa tudi izkoriščajo svoja svobodna devizna sredstva za plačevanje reprodukcijskih potreb. Razen tega so stroški zunanje trgovine čisto mnogo večji od upravičenega zneska deviz. Vsi ti razlogi so narekovali zveznemu izvršnemu svetu, da je pred kratkim izdal predpise, ki so spremenili devizni režim.

Na podlagi teh sprememb morajo zunanje trgovinske organizacije in podjetja predati Narodni banki 99% vseh deviznih sredstev, ki so jih ostvarili v poslovanju z inozemstvom. Cena predanih deviz ustreza obračunskemu kursu, ki se je formiral dan pred zaključkom posla, iz katerega izhajajo devize. Izvoznim organizacijam ostane tako 1% deviz za pokritje najbolj neobhodnih stroškov v tuji valuti.

V bodoče se bo torej Narodna banka pojavljala na obračunskem mestu praktično kot edini prodajalec deviz.

V spremenjenih predpisih o režimu deviznega poslovanja pa razen tega predstavlja najpomembnejšo novost uvažanje premije za zunanjetrgovinske organizacije. Odločba o obračunavanju razlike med cenami pri uvozu in izvozu določa, da tistim izvoznikom ali uvoznikom, ki ob obračunavanju razlike cen z Narodno banko napravijo obračun razlik po koeficientih, ki so za skupnost ugodnejši kakor predpisani, pripada določena premija. Ta premija znaša 10% od razlike, ki nastane pri uporabi koeficienta, ki je za skupnost ugodnejši. Pri uvozu pa se premija omejuje samo na tiste artikule, za katere je cena na notranjem trgu predpisana. Omenjena odločba tudi določa, da pripada 70% premije izvozniku ali uvozniku, medtem ko gre 30% v sklad za pospeševanje zunanje trgovine.

Z. M.

Pomanjkljivo izobraževanje v okraju Karlovac

V okraju Karlovac mnogo razpravljajo o prosveti, ker je to zelo aktualno vprašanje tega okraja. Analize stanja splošnega izobraževanja ljudstva so pokazale, da so ljudske univerze, katerih je v okraju deset, odigrale v dvigavanju kulturne ravni prebivalstva pomembno vlogo. Zlasti to velja za ljudske univerze v Karlovcu, Dugi Resi in Slunju, deloma pa tudi v Jastrebarskem.

V delu ljudskih univerz, zlasti manjših v občinskih središčih, pa opazimo tudi nekatere pomanjkljivosti. Njihova skupna slabost je kampanjsko delo, slabo planirana in nesistematična predavanja, enostranska dejavnost, ki se v glavnem nanaša na predavanja itd.

SIBKA POMOČ VAŠIM ČITALNICAM

V svetu za prosveto in kulturo okrajnega ljudskega odbora podarjajo, da bi se morale družbene organizacije, v prvi vrsti Socialistična zveza, bolj zanimati za delo ljudskih univerz. S svojo pomočjo bi morale vnesti v delo teh pomembnih prosvetnih ustanov več sistema. Prav tako bi morale s svojo avtoriteto pomagati univerzam poleg drugega tudi pri reševanju vprašanja prostorov in finančnih sredstev.

V večini občin ne pripisujejo dovolj važnosti knjižnicam in čitalnicam. Nekoliko pomoči dobivajo samo čitalnice in knjižnice v Karlovcu, Dugi Resi in Jastrebarskem, medtem ko pri večini drugih knjižnic in bibliotek, katerih je v okraju 55 (20 čitalnic in 35 knjižnic), ni opaziti večje dejavnosti. Število knjig je majhno. Razen knjižnice v Karlovcu, ki ima 20.000 knjig, se število knjig v drugih knjižnicah

giblje med 200 do 2.000. Tudi izbira knjig ne ustreza potrebam. Imajo dosti odvečnih izdaj, tako da bi bilo treba knjižnice bolj pogosto izpopolnjevati s sodobnimi domačimi in tujimi deli. Vaškim čitalnicam in knjižnicam bi lahko več pomagale tudi kmetijske zadruge, zlasti z nakupom kmetijske literature, za kar imajo dovolj možnosti.

V tistih vaseh, kjer so delovale več let dobro opremljene knjižnice, se kažejo veliki uspehi, kmetje so razširili svoje splošno znanje, zemljo obdelujejo in redijo živino bolj sodobno, pa tudi samo življenje na vasi je dobilo drugačne, bolj kulturne oblike.

Za popularizacijo knjige po vaseh in manjših mestih nameravajo ustanoviti prenosne knjižnice, ki bi obšle večji del okraja in vzbudile še večje zanimanje za branje. Pri populariziranju knjige bodo dosti pomagali tudi nedavno osnovani sveti knjižnic in drugi prosvetni činitelji na terenu.

GOSPODINJSKE SOLE IN TEČAJI

Mnogo razpravljajo tudi o potrebi ustanovitve gospodinjstkih šol in tečajev za vaške mladinke. Tu se pa pojavlja problem predavateljev, kajti okraj ima samo pet strokovnih učiteljic, ki

bi lahko vodile take šole in tečaje. Zato nameravajo organizirati tečaje za učiteljice, ki bi bili med zimskimi počitnicami, in šele nato bi začeli s širšo akcijo za gospodinjstvo izobraževanje žena.

Predlagajo tudi, da bi — razen v Vojnici in Slunju, kjer so že — osnovali gospodinjstke šole tudi v drugih večjih krajih. Predavatelji teh šol pa bi od časa do časa imeli tečaje po vaseh.

Razpravljajo tudi o zdravstvenem in o drugem izobraževanju. Pri tem delu bi morali, razen prosvetnih delavcev, mnogo bolj sodelovati in pomagati tudi zdravniki, veterinarji, agronomi in drugi strokovnjaki, najbolj pa organizacije Socialistične zveze, kajti to je skupna naloga vseh družbenih činiteljev.

Stjepan Horvatić

Zamenjava lesenih gradbenih odrov v gradbeništvu

V zadnjem času je postalo zelo aktualno vprašanje zamenjave lesenih gradbenih odrov v gradbeništvu z odri iz jeklenih cevi. Železni odri trajajo petkrat trikrat hitreje, lažje in ugodnejše je z njimi delati, z njihovo uporabo štedimo les in lahko jih

uporabljamo za različne namene.

V naši državi že proizvajajo take odre v Industriji traktorjev in motorjev v Zemunu. Po drugi strani pa mnoga gradbena podjetja žele uporabljati take odre zaradi opisanih prednosti. Po dosedanjih predpisih spadajo leseni odri v obratna, železni pa v osnovna sredstva. To pomeni, da bi gradbena podjetja morala za nabavo železnih odrov dobiti investicijske kredite.

Narodna banka se strinja s predlogi, da je treba to vprašanje čimprej najbolj sprejemljivo rešiti. O tem zdaj sklepajo in verjetno bodo imela gradbena podjetja kaj kmalu ugodne pogoje za nabavo železnih gradbenih odrov.

DEVIZE ZA NAKUP POTROŠNIŠKEGA BLAGA IN MATERIALA ZA REPRODUKCIJO

Odbor za gospodarstvo zveznega izvršnega sveta je izdal odlok, s katerim odobrava razdelitev novih zneskov deviz za nabavo blaga široke potrošnje za prvo četrtletje prihodnjega leta (polet vsot, ki so bile že poprej razdeljene). S temi zneski bodo nabavili nove količine sladkorja,

olja, kave in določene količine jedilne soli.

Odobrena je tudi razdelitev sredstev za uvoz materiala in surovin za tekstilno industrijo, industrijo usnja in čevljev, kemično industrijo in nekatere druge industrijske panoge.